

REGISTERBLAD

Namn och datum: Jeanette Erlandsson (000524), Örjan Fritz (000901)

OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR NATURVÅRD I HALLANDS LÄN

Områdesnummer och namn: NN 53 SPERLINGSHOLM

Kommun: Halmstad

Karta: 4C NV

Läge:

Areal: 520 ha

Naturgeografisk region: 10 Södra Hallands kustland

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag:

Agrara kulturlandskapsregioner:

Landskapsform: Slätt med relativ höjd lägre än 20 m.

Riksvärde:

Odlingslandskap	Flora
-----------------	-------

Värdeomdöme: Representativt odlingslandskap med äldre bebyggelse och lång kontinuitet.

En godsmiljö med mycket stora biologiska värden. Den gamla ekskogen och dubbelradiga almallén är av mycket märkligt slag med få eller inga motsvarigheter i länet. Som lavlokal högintrassant och flera rödlistade lavar har här sin enda kända växtplats i Halland. Som kulturmiljö betraktat ett mycket värdefullt herrgårdslandskap. Inte minst bokskogarna har stor betydelse för friluftslivet.

Huvudkriterier:

- A Område som särskilt väl visar kulturlandskapets utveckling.
- C Hotade eller sårbara biotoper/arter.
- D Område med mkt rik flora/fauna.

Förutsättningar för bevarande:

Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av t ex minskad eller upphörd jordbruks/betesdrift, skogsplantering av jordbruksmark, energiskogsodling, igenväxning, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikning, täkt, luftledning, vägdragningar.

Den gamla ekskogen öster och söder om slottet måste bibehållas. De gamla ekarna behöver ljus, inget sly bör tillåtas gå upp i kronorna. Vid skötsel och förnygring av bokskogarna bör ett större antal av bokarna och samtliga ekar lämnas kvar i beståndet. Alléerna bör successivt förnygras med flera olika arter ädellövträd (ask, lönn, alm, lind), men en del gamla grova träd

bör sparas i det längsta. I övrigt bör kulturlandskapet hållas öppet genom odling som hittills eller genom bete.

Säkerställande:

Områdets huvuddrag:

Representativt odlingslandskap med gods, äldre bebyggelse och fornlämningar.

Sperlingsholm är en godsbildning från mitten av 1600-talet. Gården tillhör de storgårdar som övergick i svensk ägo vid det svenska övertagandet 1645. Från denna tid stammar manbyggnaden, medan det nuvarande corps-de logiet, "slottet", uppfört i empirestil, är från 1812. Huvudbyggnaden omges av en slottspark. Byggnaderna och parken omges av ädellövskog och norrut av ett typiskt herrgårdslandskap där alléerna är karaktärsskapande. I området finns också ett stort antal fornlämningar, vilket visar dess betydelse under förhistorisk tid. Den största och mest kända är Ivars kulle som härrör från bronsålderns mitt. Ivars kulle är Hallands största gravhög, 40 meter i diameter och fyra meter hög. Hela området utgör riksintresse för kulturmiljövården, KN 32 Sperlingsholms gods.

Godset har ett naturskönt läge invid Nissans norra strand strax nordost om Halmstad. Området ligger på en ganska flack plåtå bestående av sandavlagringar. En liten kulle öster om slottet är täckt med morän. Nissans närmaste omgivning täcks av åsand och svämsand som avlagrades vid tiden för den postglaciala transgressionen, PG. Vid denna tid avsattes också ett strandhak som återfinns vid plåtåns fot söder om slottet.

Ädellövskogen är koncentrerad till ett bälte väster och öster om slottet. Den västra delen består av äldre högstammig bokskog. I bokskogen växer också en del gamla ekar. Föryngringsåtgärder har inletts i form av ljushuggning och markberedning. Norrut övergår bokskogen i en dälld med alsumpskog och alkärr. Här växer bl a brudborste, tuvstarr och dunmossa samt i buskskiktet benved. I områdets sydöstra del växer bokskog av liknande slag.

Mellan de båda bokbestånden växer gammal ädellövskog av märkligt slag i sluttningen söder och öster om slottet. Skogen är orörd sen lång tid tillbaka, troligen ca 70 år. Dominerande trädslag är ek. Många ekar är mycket gamla, kanske 400-500 år, och väldigt grova. De flesta har vuxit upp mer fristående och fått ett vidkronigt växtsätt med grova och lågt ansatta nedre grenar. Söder om slottet är sluttningen rikt översilad med mycket bl.a. grov ask samt al och mängder av gammal hassel. I buskskiktet finns också t ex olvon, fläder och humle. Öster om slottet är sluttningen frisk-fuktig. Skogen består förutom de gamla ekarna av gammal och grovvuxen bok med inslag av alm, fågelbär, lind mm och med ängsartat fältskikt. Åtskilliga av de gamla ekarna har dött och längst i sydost finns ett mindre parti med formlig skelettskog av döda stående ekar. Överlag, i hela sluttningen, är förekomsten av död ved mycket riklig med högstubbar och många gamla lågor inte minst av ek. De gamla träden och den orörda miljön härbärgerar en rik uppsättning av lavar, mossor och vedsvampar med åtskilliga hot- och signalarter. Nämnas kan rödlistade arter som liten sönderfallslav, skuggorangelav, blyertsrav, vedkantlav, ekpricklav, dvärgbägarlav, bokvårtlav, grå skärelav, stiftklotterlav, dystersopp, oxtungsvamp och korallticka. Vedkantlav finns noterad endast på ca fem lokaler i Sverige och är ytterst ovanlig i hela världen.

Norr om den västra bokskogen finns en markant dalgång med ett igenväxande kärr i botten, även kallad Skrikaredalen. Kärrret omges av lövskog bestående av gammal grov ek, några almar, grupper av asp och medelålders alsumpskog på starkt översilad mark med källflöden. Floran är rik med bl a kärrstjärnblomma, lundelm, myskgräs, tuvstarr och springkorn samt på

ek guldlockmossa, rostfläck och svavelticka. På fuktsänkans sluttningar växer rikligt med gamla fläderbuskage. Fläderbuskarna hyser många speciella arter, bl.a. de rödlistade fläderlundlav, skugglundlav, mjölig lundlav, alléägglav, kornbandmossa och rödtandad hättmossa. Här växer också den egenartade svampen judasöra på fläder. En liknande artuppsättning påträffas även på fläderbuskage i ekskogen öster om slottet.

I anslutning till kapellet och strandnära partier av Nissan finns ytterligare marker med värdefulla lövträd, främst gammal ek. Här förekommer bl.a. den rödlistade arten gammalekslav.

Alléerna består mest av gammal alm, den västra är dubbelradig. I den östra ingår även bl a ask, lönn och hästkastanj. Träden har en exceptionellt rik moss- och lavflora, med bl a följande rödlistade arter; liten blekspik, silverlav, flikig sköldlav, elegant sköldlav, rosa lundlav, savlundlav, alléägglav och almorangelav samt alléskruvmossa.

Fågellivet är rikt med flera par häckande skogsduvor samt arter som glada, kattuggla, grön-göling, mindre flugsnappare och stenknäck. Evertebratfaunan har inte undersökts men kan, med tanke på de gamla ekarna och den goda tillgången på död ved, förväntas vara synnerligen intressant och artrik. Under år med ekvecklarangrepp på ek förekommer liten larvmördare.

Ädellövskogarna är ett omtyckt utflyktsmål och strövområde för Halmstadsborna.

Anmärkningar:

Område nr 68 i Naturvårdsprogram för Hallands län (Halmstads kommun).

Ingår i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt N8004) och i länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet (objekt 80-24).

Området berör område av riksintresse för kulturminnesvård nr KN 32 Sperlingsholms gods.

Referenser:

Länsstyrelsen i Hallands län, 1994: Bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden. Länsstyrelsen 1994:11. Halmstad.

Naturvårdsverket, 1996: Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Stockholm.

Länsstyrelsen 1996. Naturvårdsprogram för Hallands län. Del 3 Halmstads kommun.

Länsstyrelsen, 1989. Områden av riksintresse för kulturminnesvård - Hallands län.